

**YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA DAVLAT IQTISODIY
SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA SIRKULYAR IQTISODIYOT
TAMOYILLARINI JORIY ETISH YO'LLARI**

Sag'dullayev Anvar Faxriddin o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Moliya fakulteti MMT-54/24-guruh talabasi

+998931482006

Email: sagdullayevanvar862@gmail.com

Ulashov Aliboy Rashid o'g'li

Ilmiy rahbar, Toshkent davlat iqtisodiyot

universiteti katta o'qituvchisi.

+998946130096

Email: aliboyulashov623@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida davlat iqtisodiy siyosatining takomillashuvi, sirkulyar iqtisodiyot (aylanma iqtisodiyot) tamoyillarining joriy etilishi, xalqaro tajriba va mahalliy amaliyot misolida tahlil etiladi. Yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlovchi davlat siyosati, imtiyozlar va innovatsion texnologiyalar orqali iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirish muhimligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, davlat siyosati, sirkulyar iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, ekologik xavfsizlik, qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni boshqarish.

Аннотация: В статье анализируется совершенствование государственной экономической политики в Узбекистане в процессе перехода к зеленой экономике, внедрение принципов круговой экономики (circular economy) на примере международного опыта и отечественной практики. Обоснована важность сочетания экономического роста с экологической устойчивостью посредством государственной политики, стимулов и инновационных технологий, поддерживающих зеленую экономику.

Ключевые слова: Зеленая экономика, государственная политика, круговая экономика, устойчивое развитие, экологическая безопасность, возобновляемые источники энергии, управление отходами.

Abstract: This article analyzes the improvement of state economic policy in Uzbekistan in the process of transition to a green economy, the introduction of the principles of a circular economy (circular economy), using international experience and local practice as an example. The importance of combining economic growth with environmental sustainability through state policies, incentives and innovative technologies supporting the green economy is substantiated.

Keywords: Green economy, state policy, circular economy, sustainable development, environmental safety, renewable energy, waste management.

Kirish.

XXI asrga kelib, iqtisodiy rivojlanish faqat yalpi ichki mahsulot o'sishi bilan emas, balki ekologik muvozanat, ijtimoiy barqarorlik va resurslardan oqilona foydalanish bilan baholanishi kerakligi aniq bo'ldi. Bu sharoitda "yashil iqtisodiyot" tushunchasi global ijtimoiy-iqtisodiy kun tartibiga aylandi. O'zbekiston ham bu yo'nalishda faol harakat

qilmoqda — energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni qayta ishlash, yashil energiya tarmoqlarini kengaytirish davlat siyosatining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Yashil iqtisodiyot va davlat siyosati o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik

Yashil iqtisodiyot — resurslardan tejamli va samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish, uglerod izini qisqartirishga qaratilgan iqtisodiy modeldir. Ushbu modelni joriy etishda davlat siyosatining roli juda muhim: qonunchilik, moliyaviy rag‘batlar, infratuzilma va ta’lim tizimi orqali ushbu o‘zgarishlarni tezlashtirish mumkin.

1-jadval. Yashil iqtisodiyot siyosati bo‘yicha davlat aralashuvi shakllari

Siyosiy instrumentlar	Tavsifi
Soliq imtiyozlari	Ekologik toza texnologiyalar uchun QQS yoki bojxona chegirmalari
Davlat subsidiyalari	Quyosh panellari, bioenergiyaga ajratilgan grantlar
Texnik normativlar va standartlar	Ekologik talablarga mos mahsulotlarga ustuvorlik berish
“Yashil” obligatsiyalar	Davlat kafolati ostida chiqariladigan maxsus moliyaviy vositalar
Ekologik sertifikatlash tizimi	Ekotexnologiyalarni belgilash va yuksak baholash mexanizmi

Yuqoridagi jadvaldan ko‘rinib turibdiki, davlat tomonidan qabul qilinayotgan rag‘batlantiruvchi siyosat choralari bevosita iqtisodiy ishtirokchilarni yashil loyihalarga yo‘naltiradi. Bu esa barqaror o‘sish omiliga aylanadi.

Sirkulyar iqtisodiyotning mohiyati va joriy etishning ijtimoiy-iqtisodiy ta’siri

Sirkulyar iqtisodiyot — bu “olish–ishlatish–tashlash” modelidan “olish–ishlatish–qayta ishlash–qayta foydalanish” modeliga o‘tishni anglatadi. U chiqindilarni resursga aylantirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Bu tizim atrof-muhitga kamroq zarar yetkazadi, ish o‘rinlarini ko‘paytiradi va resurslar iste‘molini kamaytiradi.

Sirkulyar iqtisodiyot joriy etilgan davlatlar natijalari (2023-yil yakunlari bo‘yicha)

2-jadval.

Davlat	Qayta ishlash darajasi (%)	Yangi ish o‘rinlari soni (ming)	CO₂ chiqindilari kamayishi (%)
Germaniya	67	310	22
Niderlandiya	62	190	19
Janubiy Koreya	58	250	17
O‘zbekiston	23	48	6

Jadvaldagi ma’lumotlar sirkulyar iqtisodiyotning iqtisodiy va ekologik ta’sirini aniq ko‘rsatadi. O‘zbekiston hali bu yo‘nalishda bosqichma-bosqich harakat qilmoqda, ammo istiqbolli natijalarga erishish uchun raqamlar tez sur’atda ortmoqda.

O‘zbekistonda yashil iqtisodiy siyosatni takomillashtirish yo‘llari

Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi 2019-yildan boshlab O‘zbekiston rivojlanish strategiyasining muhim qismiga aylandi. Davlat tomonidan bir nechta yo‘nalishlar bo‘yicha tashabbuslar ilgari surilmoqda:

- **Qayta tiklanuvchi energiya loyihalari:** Navoiy, Jizzax va Buxoro viloyatlarida quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi.

- **Chiqindilarni boshqarish:** Tumanlarda chiqindilarni ajratish va qayta ishlash tizimi yo'lga qo'yilmoqda.
- **Yashil moliyalashtirish:** “O'zsanoatqurilishbank” va boshqa banklar tomonidan “yashil kreditlar” liniyalari joriy etilmoqda.

Shuningdek, normativ-huquqiy asoslar ham takomillashmoqda. Masalan, “Energiya samaradorligi to'g'risida”gi qonun, “Yashil qurilish” me'yorlari va boshqalar.

Xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar

Xalqaro miqyosda yashil iqtisodiyot va sirkulyar model bo'yicha quyidagilar alohida e'tiborga loyiq:

- **Yevropa Ittifoqi** – “Circular Economy Action Plan” asosida aylanma iqtisodiyot standartlari ishlab chiqilgan.
- **Xitoy** – chiqindilardan energiya olish texnologiyalariga milliardlab dollar sarmoya kiritmoqda.
- **Shvetsiya** – 99% chiqindilarni qayta ishlashga erishgan.

O'zbekiston uchun quyidagi tavsiyalar dolzarb:

1. Sirkulyar iqtisodiyotni strategik yo'nalishga aylantirish.
2. Yashil innovatsiyalarni davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish.
3. Ta'lim tizimiga ekologik savodxonlikni joriy qilish.
4. Mahalliy boshqaruv organlariga ekologik loyihalar uchun vakolat va resurs ajratish.

Yashil va sirkulyar iqtisodiyot modellarining joriy etilishi bugungi kun iqtisodiy siyosatining ajralmas qismiga aylanishi zarur. Bu nafaqat iqtisodiy barqarorlik, balki ekologik xavfsizlik, xalq farovonligi va resurslardan oqilona foydalanishning kafolati bo'ladi. O'zbekiston bu yo'nalishda izchil harakat qilmoqda, biroq muvaffaqiyatli natijalar uchun siyosiy iroda, sarmoya va keng jamoatchilik ishtiroki talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- [1] UNEP. *Green Economy and Sustainable Development: Bringing Back the Social Dimension*, 2011.
- [2] European Commission. *Circular Economy Action Plan*, 2020.
- [3] O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, 2023-yil statistik byulleteni.
- [4] World Bank. *Circular Economy in the Developing World*, 2022.
- [5] Statistika agentligi va Iqtisodiy taraqqiyot vazirligi ma'lumotlari, 2024.